

Offprint

Studia Biblica Slovaca je recenzovaný vedecký časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník VII (2015), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Vedecké kolégium/Advisor board: Reimund BIERINGER (Leuven, B) – Georg BRAULIK OSB (Wien, A) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Massimo GRILLI (Roma, I) – Leslie HOPPE OFM (Chicago, USA)

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)
Zástupca šéfredaktora: Jozef JANČOVIČ (Bratislava)
Redaktor pre recenzie: František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie)
Výkonný redaktor: Martina KORYTIAKOVÁ (Roma, I)

Redakčná rada/Editorial board: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Juraj FENÍK (Košice) – Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Košice) – Peter JUHÁS (Wien, A) – Branislav KLUSKA (Ružomberok) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Detroit, USA) – Jaroslav RINDOŠ (Bratislava) – Milan SOVA (Bratislava) – Jozef TIŇO (Bratislava) – Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Dušan Rončák
Obálka: Martin Mičko

Na príprave publikácie sa podieľali aj Lionel Goh, Dagmar Kráľová FMA a Lucilla Tongeľová SDR.

Príspevky v slovenčine, češtine a v angličtine (od zahraničných autorov) alebo knihy na recenziu prosíme poslať na adresu redakcie *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), redakcia@biblica.sk.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe, podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word. Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený abstraktom a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine/češtine a angličtine, zoznamom bibliografie a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Upresňujúce podmienky pre prispievateľov sú dostupné www.biblica.sk.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

S povolením Arcibiskupského úradu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014

Prot. N. 2229/2014

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia, 12/2015.

Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

ABSTRAKTY A RECENZIE

*Abstrakty***Biblica 95 (2014)¹**

(č. 3) 321-346: **P. Dubovský: Why Did the Northern Kingdom Fall According to 2 Kings 15?** Pád Samárie a severného Izraelského kráľovstva bol výsledkom viacerých sociálno-politických a ekonomických faktorov. Autor článku rozpoznáva v 2Kr 15 komplexnú dynamiku, ktorá viedla k asýrskej invázii: štyri vládne prevraty, konšpirácie medzi aristokraciou, spory medzi kmeňmi a mestami, oslabená kráľovská moc, krutosť vládcov, extrémne vysoký tribút, pretrhnutie vzťahov s Júdskom. Novšie asyriologické štúdie upravujú pohľad na spôsob invázie Asýrčanov, ktorí nedobýjali postupným vojenským ťažením, ale vyvolávaním a využívaním lokálnych prevratov a nestability.

347-370: **J. Burnight: Does Eliphaz Really Begin ‘Gently’? An Intertextual Reading of Job 4,2-11.** Vo všeobecnosti sa začiatok Elifazovej reči (Jób 4,2-11) pokladá za chválu Jóba, ktorá až neskôr prerastie do výčitiek a obvinení. Burnight však ponúka odlišné chápanie tohto nejednoznačného hebrejského textu: celá stať je vyčítavou odpoveďou na Jóbovo sťažovanie si v 3,20-26. Elifaz chce dokázať, že Jób si zapríčinil utrpenie vlastným konaním.

371-387: **M. Rastoin: Cléophas et Lydie: un ‘couple’ lucanien hautement théologique.** Lukáš využíva v Lk a Sk literárnu techniku zvanú „synkrisis“, t. j. analógiu medzi postavami. Takúto analógiu vidí Rastoin medzi postavou Kleopasa (Lk 24,13-33) a Lýdie (Sk 16,13-15). Obe postavy sú uvedené menovite a po dlhšom rozhovore naliehajú (παραβιάζομαι) na hlavného aktéra (Ježiš/Pavol), aby zostal s nimi. Napokon v posvätnom úkone (lámanie chleba/krst) sa obidvom otvárajú (διανοίγω) srdcia/oči.

388-404: **M. Reasoner: The Redemptive Inversions of Jeremiah in Romans 9–11.** Kniha proroka Jeremiáša nie je pre svätého Pavla zvyčajným zdrojom citácií. Napriek tomu Reasoner identifikuje viaceré motívy z Jer v Rim 9-11: Božia dôveryhodnosť, modlitby za Izrael, odvrhnutie a pád, prvotiny, olivovník, hlinené nádoby, Božie zmilovanie sa nad

¹ Prístupné na <http://www.bsw.org/biblica/vol-95-2014/> [cit. 2015-07-15].

jeho ľudom. Pavol necituje Jer (asi okrem Rim 11,27), ale využíva tieto motívy v obrátenom zmysle – kým v Jer sú súčasťou obžaloby Izraela, v Rim slúžia ako opis Božieho plánu spásy.

405-423: **L. Stolz: Das Einführen des Erstgeborenen in die 'oikoumene' (Hebr 1,6a).** Verš z Hebr 1,6a („A znova, keď uvádza prvorodeného na svet...“) ponúka viaceré možnosti interpretácie. Stolz zvažuje, nakoľko môže ísť o predstavenie Syna po stvorení sveta alebo o vtelenie, krst či vyvýšenie, resp. o parúziu. Kontext listu, gramatika, väzba (ὄταν + aor. konj. εἰσαγάγη pre *futurum exactum*), lexikálne významy slov οἰκουμένη a πρωτότοκος ho vedú k záveru, že tento začiatok verša hovorí o Kristovom druhom príchode.

Animadversiones

424-427: **K. Kirchmayr: Die Bedeutung von 666 und 616 (Offb 13,18).** Rukopis P. Oxy LXVI 4499 a Ireneus udávajú ako číslo šelmy 616 namiesto známeho 666. Kirchmayr analyzuje číselné hodnoty a gematriu týchto čísel. Obidve sú opodstatnené a ich hodnoty sú zhodné s gematriou tetragramu: v šestkovej sústave 666 nadobúda podobu 11°06' a jeho súčet 17 odpovedá šestkovému súčtu JHWH (5+6)°(5+1)'. Podobne, súčet čísla 616 v šestkovej sústave (10°16', súčet = 26) korešponduje so súčtom J(10)+H(5)+W(6)+H(5).

(č. 4) 481-497: **N. Na'aman: Jebusites and Jabeshites in the Saul and David Story-Cycles.** Jeruzalem je v Sdc a v 2Sam predstavený ako mesto Jebuzejcov – skupiny predizraelských kanaánskych národov. Na'aman rekonštruje pôvod tohto ľudu na základe biblických svedectiev, archeológie a toponymických záznamov starovekého Blízkeho východu. Jebuzejci tvorili podľa jeho názoru západosemitský pastiersky klan benjamínskeho kmeňa, ktorý sa rozdelil do okolia Jeruzalema a Jabeš-Gileádu. Biblický historiograf, aby legalizoval Dávidovo dobytie Jeruzalema (pevnosť Šaulovho kráľovstva), charakterizoval Jebuzejcov ako cudzí národ.

498-523: **T. D. Cudworth: The Division of Israel's Kingdom in Chronicles: A Re-examination of the Usual Suspects.** Autor 1–2Krn opisuje dejiny Izraela a Júdu z hľadiska chrámového kultu. Pretože kráľ Šalamún postavil chrám, jeho nedostatky, známe z 1Kr, sú zamlčané. Cudworth diskutuje s komentátormi 1–2Krn (Japhet, Klein, Williamson a i.) o dôvodoch, prečo bola monarchia rozdelená. Kronikár pripisuje vinu za rozdelenie v prvom rade Roboamovi, lebo odmietol žiadosť Izraela o uľahčenie prác v 2Krn 10.

524-545: **H. Bezzel: Der Prophet als Bleilot. Exegese und Theologie in Amos 7.** V treťom Amosovom videní Pán stojí na „olovenom múre“ (על-הומת אנה) a v ruke má „olovnicu“ (אנה). Bezel analyzuje nejasný význam אנה (olovo, olovnica) a verše Am 7,10-17 pokladá za midraš k tomuto videniu. Amos v 7,14 odhaľuje svoju identitu a s termínom אנה v 7,9 korešponduje trojité Amosovo אנה – týmto sa prorok nepriamo predstavuje ako Božia „olovnica“.

546-569: **S. Schapdick: Der gebundene Starke (Mk 3,27) als markinisches Programm einer Umwertung der Werte.** Ježišove slová: „Nik nemôže vniknúť do domu silného človeka a ulúpiť mu veci...“ (Mk 3,27) sú dané do súvisu s úspešným exorcizmom a s výčitkou, že Ježiš je spojencom Satana (Mk 3,22). Schapdick analyzuje štruktúru a kontext 27. verša. Ježišovo počínanie nazýva „násilným aktom proti Satanovi“ a dáva ho do súvisu s Ježišovým procesom a so soteriologickým smerovaním Ježišovho pôsobenia.

570-588: J. C. Tam: When Papyri and Codices Speak: Revisiting John 2,23-25.

Posledné tri verše druhej kapitoly Jánovho evanjelia hovoria o tom, že Ježiš „vedel, čo je v človeku“. Mnohí komentátori tieto verše pokladajú za úvod k stati o Nikodémovi v tretej kapitole. Avšak Tam ukazuje na manuskriptoch P⁷⁵, א, A, B, W, ako sú verše 2,23-25 vizuálne oddelené od tretej kapitoly, a rozpoznáva v nich autorovu antiklimatickú poznámku k otázke viery v 1,35-2,22.

*Animadversiones***589-601: Yoo-ki Kim: The Agent of hesed in Naomi's Blessing (Ruth 2,20).**

Noemí v Rút 2,20 žehná slovami: ברוך הוא ליהוה אשר לא-עזב חסדו את-היהיים, pričom zostáva otázkou, kto je podmetom vedľajšej vety: „...ktorý nezanedbal svoje milosrdenstvo voči živým a mŕtvym“. Kim na základe syntaktickej analýzy a súvislosti v Rút prichádza k záveru, že Boaz je tým, kto preukázal *hesed* aj voči zosnulým členom Noeminej rodiny.

Jaroslav Mudroň SJ
Kostolná 1
P. O. Box 173
814 99 Bratislava

Liber Annuus LXIII (2013)²

9-44: **Valerio Barbieri: La linguistica testuale applicata alla Vulgata: le parti narrative di Gn 37-50.** Valerio Barbieri sa v tejto štúdií zaoberá aplikáciou textovej lingvistiky na Vulgátu. Model textovej lingvistiky podľa H. Weinricha aplikoval na biblickú hebrejštinu Alviero Niccacci. Predložený článok, ktorý je súhrnom širšej práce V. Barbieriho, sa zameriava na aplikovanie tejto teórie na latinský systém slovesných časov Vulgáty. Časti Gn 37–50 sú v tejto štúdií skúmané ako ukázkový text. Porovnanie s masoretským textom poukazuje na širokú textovo-lingvistickú zhodu, ktorá sa týka hlavných línií narácie. Aj čo sa týka pozadia, je tam prítomná istá zhoda. Čo sa týka antecedentných/uvádzajúcich konštrukcií, s tými sa Vulgáta zhoduje len na malom stupni. Je to spôsobené faktom, že latinčina nepreukazuje slovesné časy, ktoré sú textovo-lingvisticky ekvivalentné niektorým konštrukciám vlastným hebrejščine.

45-61: Alberto Mello: L'amico-nemico: il Sal 55 nel suo contesto canonico.

V príspevku sa tento taliansky profesor a odborník na žalmy zaoberá témou nepriateľa. Tá sa v Žaltári viackrát opakuje, a to zvyčajne v jednotnom čísle: „môj nepriateľ“, čím vzniká trojuholník, ktorý pozostáva z Boha, žalmistu a nepriateľa. Skutočne ťažkým prípadom je, keď sa z priateľa stane nepriateľ, pretože pred ním je ťažké brániť sa (Ž 41; 101). Tu

² *Liber annuus LXIII 2013*, Editor L. Daniel Chrupcała, Milano: Edizioni Terra Santa – Studium Biblicum Franciscanum, 2014. 575 s. ISBN 978-88-6240-219-4, ISSN 0081-8933. Distribúcia exkluzívna – BREPOLs: www.brepols.net. Jednotlivé ročníky, počínajúc rokom 1990, sú dostupné v knižnici Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne.

Contents

Treaties

Jeremy CORLEY

Tripartite Creation in Sirach 16:26–17:4 155-184

Blažej ŠTRBA

Boundless is God's Forgiveness? The Hebrew root *slh* and its
Greek Translations as an Essential Element of the Old
Testament Theology of Forgiveness 185-219

Juraj FENÍK

Temporarily Barren: Elizabeth and the Transformation of
Women in Luke's Gospel 220-247

Ladislav TICHÝ

"Be Merciful" (Luke 6:36) in the Context of the New Testament 248-264

Dagmar KRÁĚOVÁ

"For His Mercy is Everlasting". An Outline of the Correlation
Between Integrity and Mercy in Selected Biblical Characters
and Its Clarification From the Psychological Point of View
..... 265-282

Abstracts and Reviews 283-306

Communications and references 307-310

Obsah

Štúdie

<i>Jeremy CORLEY</i> Tripartite Creation in Sirach 16:26–17:4	155-184
<i>Blažej ŠTRBA</i> Bezhraničné Božie odpustenie? Hebrejský koreň <i>slh</i> a jeho grécke preklady ako základný prvok teológie Starého zákona o odpustení	185-219
<i>Juraj FENÍK</i> Dočasne neplodná: Alžbeta a premena žien v Lukášovom evanjeliu	220-247
<i>Ladislav TICHÝ</i> “Bud’te milosrdní” (Lk 6,36) v kontextu Nového zákona	248-264
<i>Dagmar KRÁĽOVÁ</i> “Lebo jeho milosrdenstvo je večné”. Náčrt korelácie integrity a milosrdenstva u vybraných biblických postáv a jej osvetlenie z psychologického hľadiska	265-282
Abstrakty a recenzie	283-306
Správy a oznamy	307-310